

РІШЕННЯ № 74

Про забезпечення дотримання прав адвокатів, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу

«26» червня 2019 року

смт. Затока, Одеська обл.

На адресу Національної асоціації адвокатів України 14 червня 2019 року надійшов лист Голови Комітету з питань безоплатної правової допомоги при Національній асоціації адвокатів України Вилкова С.В. з проханням включити до порядку денного засідання Ради адвокатів України колективну скаргу адвокатів безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області від 09 квітня 2019 року щодо порушень Регіональним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області прав адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу у Волинській області, а також про тиск на адвокатів з боку керівника зазначеного центру, що є порушенням гарантій здійснення незалежної адвокатської діяльності.

Скаржники (адвокати О.І. Урин, І.В. Міщук, О.М. Юнчик) інформують, що з боку керівника Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області Смолярчук Наталії Степанівни фактично створено монополію щодо розподілу доручень та «заборонено» адвокатам міста Луцька надавати правову допомогу за межами міста Луцька.

Також зі змісту зазначеного звернення стало відомо про низку інших порушень прав адвокатів регіону, у тому числі про тиск на адвоката Міщук І.В. при укладенні нею контракту з центром на 2019 рік з боку керівника центру Смолярчук Н.С. та про необґрунтовану відмову останньої підписати контракт з зазначеним адвокатом, який надає правову

допомогу на постійній основі (без протоколу розбіжностей до запропонованого адвокатом контракту).

Зазначена колективна скарга від 09 квітня 2019 року розглянута Комітетом з питань безоплатної правової допомоги при Національній асоціації адвокатів України та згідно з висновками цього Комітету встановлені факти не поновлення керівником Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області Смолярчук Н.С. вже укладених контрактів, та упереджений розподіл доручень між адвокатами.

При цьому, Комітет наголошує, що причин для не укладення або не продовження контрактів відповідно до приписів діючого законодавства не було, а тому вищенаведені дії керівника Смолярчук Н.С. можна розцінювати як тиск на адвокатів, що став можливим, у зв'язку із штучно створеною залежністю адвокатів, які здійснюють свою діяльність в системі безоплатної правової допомоги, від керівника відповідного центру.

Крім того, Голова Комітету з питань безоплатної правової допомоги при Національній асоціації адвокатів України наголосив, що спостерігається суцільне не укладення з адвокатами, або укладення лише короткочасних контрактів; упереджений розподіл доручень та вибіркоче фінансування їх виконання; величезна заборгованість перед адвокатами при необґрунтованому направленні фінансування на інші потреби у системі БПД, замість виплати їх адвокатам.

Рада адвокатів України, проаналізувавши, дослідивши документи та інформацію, а також з урахуванням обговорення викладених фактів та доводів 26 червня 2019 року на засіданні Ради адвокатів України, врахувавши відповідь Координаційного центру з надання правової допомоги про тривалі перевірки з окреслених у колективній скарзі від 09 квітня 2019 року питань, дійшла висновку, що в системі безоплатної вторинної правової допомоги не забезпечується належний рівень фінансування діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги, здійснюється тиск на адвокатів при укладенні контрактів та, відбувається упереджений розподіл доручень та вибіркоче фінансування її виконання, як наслідок, порушуються права адвокатів на незалежну адвокатську діяльність та належну оплату їх діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Конституцією України проголошено право на професійну правничу допомогу, яка, у випадках, передбачених законом, надається

безоплатно, та ґрунтується на принципі вільного вибору захисника своїх інтересів.

Статтею 3 Конституції України чітко встановлено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Відповідно до статті 43 Конституції України держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Водночас держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності, у тому числі забороняється будь-яке втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності (статті 5 та 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Адвокатура України – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом (стаття 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність. Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами.

Держава повинна забезпечувати надання безоплатної правової допомоги у спосіб та в межах чинного законодавства та міжнародних зобов'язань.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи у відносинах з адвокатами зобов'язані дотримуватися вимог Конституції України та законів України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколів до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, практики Європейського суду з прав людини.

Управління системою надання безоплатної правової допомоги здійснюється Кабінетом Міністрів України та Міністерством юстиції України (статті 27 та 28 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»).

Водночас адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, мають право на належну оплату діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги (пункт 8 частини 1 статті 25 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»).

Відповідно до частини 2 статті 29 зазначеного Закону, фінансування безоплатної вторинної правової допомоги здійснюється за рахунок видатків Державного бюджету України.

При цьому, розмір та порядок оплати діяльності суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги встановлюються Кабінетом Міністрів України (стаття 27 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»).

З огляду на наведене, а також враховуючи факти порушень прав адвокатів, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу, що встановлені рішеннями Ради адвокатів України (№ 221 від 13 грудня 2018 року, № 21 від 14 лютого 2019 року, № 36 від 12 квітня 2019 року, № 58 від 12 квітня 2019 року), Рада адвокатів України в черговий раз звертає увагу на не дотримання вимог Закону України «Про безоплатну правову допомогу», Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інших нормативно-правових актів, які регулюють правовідносини у сфері надання безоплатної правової допомоги з боку керівництва Регіональних центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, у тому числі посадовою особою - керівником Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області Смолярчук Наталією Степанівною.

Рада адвокатів України, наголошує на неприпустимості будь-яких упереджених дій посадових осіб центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги з питань не укладення або укладення короткострокових контрактів з адвокатами або зміни черговості розподілу доручень між адвокатами системи безоплатної вторинної правової допомоги, вибіркові розрахунки з адвокатами за виконані доручення та заборгованість перед адвокатами, та звертає увагу на необхідність проведення службової перевірки в найкоротший час з цих питань стосовно керівника регіонального

центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Смолярчук Н.С. у Волинській області.

Отже, Рада адвокатів України, у порядку надання відповіді на колективну скаргу адвокатів безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області від 09 квітня 2019 року, враховуючи пропозицію Голови Комітету з питань безоплатної правової допомоги при Національній асоціації адвокатів України Вилкова С.В., а також пропозиції, зауваження та доповнення Голови Ради адвокатів України та членів Ради адвокатів України щодо вирішення питання ліквідації заборгованості перед адвокатами безоплатної вторинної правової допомоги і забезпечення дотримання їх прав,

акцентувавши увагу на законодавчо встановленому порядку фінансування безоплатної первинної та вторинної правової допомоги, яка здійснюється за рахунок видатків Державного бюджету України на утримання відповідних органів виконавчої влади, місцевих бюджетів та інших джерел, а отже відсутності у Ради адвокатів України механізму здійснення перевірки обставин щодо неналежного фінансування адвокатів за дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, та, відповідно, виплати заборгованості,

керуючись статтями 55, 57 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України, Регламентом Ради адвокатів України, **вирішила:**

1. Звернутись до правоохоронних органів з проханням вжити заходи в межах повноважень щодо нецільового використання бюджетних коштів Регіональними центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги та порушення у зв'язку з цим прав адвокатів на належну оплату діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги.
2. Затвердити відкриту заяву Ради адвокатів України з приводу забезпечення дотримання прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в системі безоплатної правової допомоги, у тому числі щодо ліквідації заборгованості перед адвокатами, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу та унеможливлення тиску на них з боку керівників регіональних центрів, що додається.

3. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити заявників, Комітет з питань безоплатної правової допомоги при НААУ, а також на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України.

Голова Ради адвокатів України

[підпис] Л.П. Ізовітова

Секретар Ради адвокатів України

[підпис] І.В. Колесников

Затверджено
рішенням Ради адвокатів України № 74
від 26 червня 2019 року

Відкрита заява Ради адвокатів України з приводу забезпечення дотримання прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в системі безоплатної правової допомоги, у тому числі щодо ліквідації заборгованості перед адвокатами, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу та унеможливлення тиску на них з боку керівників регіональних центрів.

Національна асоціація адвокатів України в особі Ради адвокатів України, яка діє як вищий орган адвокатського самоврядування у період між з'їздами адвокатів України, розглянувши колективну скаргу адвокатів безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області від 09 квітня 2019 року щодо порушень при оплаті та відшкодуванні витрат, пов'язаних із наданням безоплатної вторинної правової допомоги з боку Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Волинській області, а також з питань тиску на адвокатів з боку керівника зазначеного центру, що є порушенням гарантій здійснення незалежної адвокатської діяльності, висловлює відкриту позицію щодо неприпустимості ситуації, коли в системі БВПД не забезпечується належний рівень фінансування діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги, здійснюється тиск з боку керівника Центру та, як наслідок, порушуються права адвокатів на незалежну професійну діяльність та належну оплату його діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Конституцією України проголошено право на професійну правничу допомогу, яка, у випадках, передбачених законом, надається безоплатно, та ґрунтується на принципі вільного вибору захисника своїх інтересів.

Адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність (стаття 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами.

Держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності, у тому числі забороняється будь-яке втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності (стаття 5 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», надалі – Закон).

Адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, мають право на забезпечення гарантій їх адвокатської діяльності та на належну оплату діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги (стаття 25 Закону України, стаття 23 Закону).

Відповідно до частини 2 статті 29 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» фінансування безоплатної вторинної правової допомоги здійснюється за рахунок видатків Державного бюджету України.

Водночас, Рада адвокатів України акцентує увагу на системному характері порушень прав адвокатів, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу та у зв'язку з цим звертає увагу на низку раніше прийнятих рішень з цього питання у 2018 -2019 роках, які направлені до відповідних органів державної влади, але по яким до цього часу органами влади не вжито належних заходів.

Неодноразово Радою адвокатів України підкреслювалось, що тиск на адвокатів став можливим, у зв'язку із штучно створеною залежністю адвокатів, які здійснюють свою діяльність в системі безоплатної правової допомоги, від керівників відповідних центрів. Спостерігається вже суцільне не укладення з адвокатами, або укладення лише короткочасних контрактів; упереджений розподіл доручень та вибіркоче фінансування їх виконання; величезна заборгованість перед адвокатами при необґрунтованому направленні фінансування на інші потреби у системі БПД, замість виплати їх адвокатам.

З огляду на наведене Рада адвокатів України в черговий раз наголошує на не припустимості порушення прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, передбачених Законом України «Про безоплатну правову допомогу», Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими нормативно-правовими актами, які регулюють правовідносини у сфері надання безоплатної правової допомоги.

Управління системою надання безоплатної правової допомоги здійснюється Кабінетом Міністрів України та Міністерством юстиції України.

Рада адвокатів України звертається до Кабінету Міністрів України, Міністерства юстиції України, Координаційного центру з надання правової допомоги та інших органів державної влади, їх посадових та службових осіб з вимогою припинити практику безпідставного не поновлення керівниками регіональних центрів з надання БВПД раніше укладених контрактів, та упереджений розподіл доручень між адвокатами. Натомість закликає забезпечити вчасне та повне відшкодування витрат пов'язаних з проїздом для надання правової допомоги, а також своєчасну оплату праці адвокатів, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу.

Держава повинна забезпечувати надання безоплатної правової допомоги у спосіб та в межах чинного законодавства та міжнародних зобов'язань.

Рада адвокатів України, з метою попередження будь-яких ризиків незалежної адвокатської діяльності, звертається до органів влади невідкладно вжити заходи, направлені на недопущення порушень прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в системі безоплатної правової допомоги у вигляді застосування непрозорих (неавтоматизованих) механізмів розподілу справ (доручень) між адвокатами, впливу на конкурентні можливості адвокатів та несвоєчасної оплати їх роботи.